

บทความวิจัย

เรื่อง

ปรัชญา ความคิด ความเชื่อของจีนที่ปรากฏในภาพยนตร์การ์ตูนเรื่องมู่หลาน

โดย

ชื่อ นางสาว อริวรรณ เลาะห์กุล

รหัสนักศึกษา 05530705

เสนอ

อาจารย์ พิพัฒน์ สุยะ

บทความวิจัยนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษารายวิชา 450 460 การศึกษาเอกเทศ

สาขาวิชาเอเชียศึกษา คณะอักษรศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร

ภาคการศึกษาปลาย ปีการศึกษา 2556

หัวข้อบทความวิจัย ปรัชญา ความคิด ความเชื่อของเงินที่ปรากฏในภาพยนตร์การ์ตูนเรื่องมู่หลาน

ชื่อผู้วิจัย นางสาว อารีวรรณ เลาหะกุล

รหัสนักศึกษา 05530705

อาจารย์ที่ปรึกษา อาจารย์ พิพัฒน์ สุขะ

ปีการศึกษา 2556

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีจุดประสงค์เพื่อศึกษาปรัชญา ความคิด ความเชื่อของเงินที่ปรากฏในภาพยนตร์เรื่องมู่หลาน ผู้วิจัยได้เลือกหยิบยกปรัชญาเงิน และศาสนาของเงินเพื่อประกอบการอธิบาย โดยศึกษาจากภาพยนตร์การ์ตูนเรื่องมู่หลาน ทั้งสองภาค ผ่านแนวคิดของเรื่อง ตัวละคร และสัญลักษณ์ที่ปรากฏ

จากการศึกษาวิจัยพบว่า ภาพยนตร์การ์ตูนเรื่อง มู่หลาน ปรากฏเรื่องราวความเป็นเงินอย่างแท้จริง แนวคิดหลักของเรื่องสะท้อนให้เห็นความสำคัญของครอบครัว การเชื่อฟังผู้อาวุโส และความกตัญญูต่อบุพพการี ซึ่งเป็นหลักปรัชญาขงจื้อ ส่วนในภาคที่สองนั้น แนวคิดของเรื่องคือ การเรียนรู้ความแตกต่างที่กลมเกลียวเป็นหนึ่งเดียวกัน ซึ่งเป็นความคิดหลักของปรัชญาเต๋า เรื่องหยินและหยาง และความว่าง มีตัวละครสัตว์สัญลักษณ์ที่มีความหมายสำหรับคนจีน นอกจากนี้ยังมีฉากเหตุการณ์ต่างๆ ในเนื้อเรื่องที่แสดงถึงวัฒนธรรมจีนอีกด้วย

คำสำคัญ มู่หลาน การ์ตูน ปรัชญาเงิน

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

สาธารณรัฐประชาชนจีนเป็นประเทศที่มีประวัติศาสตร์มายาวนาน และเป็นชนชาติที่มีอารยธรรมยาวนานกว่า 5,000 ปี ชาวจีนสมัยโบราณ ได้พัฒนาความเจริญรุ่งเรืองในด้านต่างๆ ที่เป็นรากฐานของอารยธรรมจีน ได้แก่ สังคมวัฒนธรรม ความคิดความเชื่อ ปรัชญา และตลอดจนวิถีชีวิตความเป็นอยู่

ประเทศจีนถือว่าเป็นประเทศที่มีความเจริญรุ่งเรืองทางศาสนาและปรัชญาอย่างมาก จนมีการขนานนามว่า ปรัชญาร้อยสำนัก ปรัชญาจีนหลักๆมี 2 สำนัก คือ ขงจื้อ และ เต๋า ทั้งสองสำนักเน้นเรื่องจริยธรรม แต่เน้นการสอนปฏิบัติต่างกัน ขงจื้อเน้นเรื่องการเข้าสังคม การอยู่ร่วมกันเป็นหมู่คณะ ส่วนเต๋านับถือการเข้าหาธรรมชาติ การปรับตัวเข้าหาธรรมชาติ เรียนรู้ธรรมชาติ การอยู่ร่วมกันกับธรรมชาติ และการเรียนรู้เกี่ยวกับความเชื่อทั้งที่อยู่ในธรรมชาติทั่วไปและความเชื่อเรื่องเหนือธรรมชาติ

เรื่องเล่าของมู่หลานในอดีต เล่ากันว่า นางฮัวมู่หลานรับเกณฑ์ทหารแทนบิดา “มู่หลานชื่อ” เป็นเพลงพื้นเมืองภาคเหนือที่ได้แพร่หลายไปอย่างกว้างขวาง ในเพลงนี้เล่าถึงเรื่องราวเกี่ยวกับหญิงสาวกล้าหาญคนหนึ่งนามฮัวมู่หลาน ซึ่งได้แต่งตัวเป็นผู้ชายและรับเกณฑ์ทหารแทนบิดาของเธอ ฮัวมู่หลานเป็นคนสมัยราชวงศ์เว่ยเหนือ คนภาคเหนือส่วนมากชอบฝึกวิทยายุทธ์ บิดาของฮัวมู่หลานเคยเป็นทหาร เมื่อมู่หลานอายุกว่า ๑๐ ขวบ บิดาก็มักจะพาเธอไปฝึกขี่ม้า ยิงธนูและวิธีใช้ดาบกับกระบองที่ริมฝั่งแม่น้ำนอกหมู่บ้านเสมอ ในเวลาว่างมู่หลานยังชอบอ่านตำราพิชัยสงครามของบิดาด้วย ขณะที่ราชวงศ์เว่ยเหนือหลังจากการปฏิรูปของพระเจ้าเซี่ยวเหวินตี้ แล้วสังคมและเศรษฐกิจได้มีการพัฒนา ประชาชนดำรงชีวิตด้วยความปลอดภัยในระดับหนึ่ง แต่ชนชาติโหวหนาน ซึ่งเป็นชนชาติที่เร่ร่อนเลี้ยงสัตว์อยู่ทางเหนือของราชวงศ์เว่ยได้รุกรานลงสู่ใต้เสมอ ราชสำนักของราชวงศ์เว่ยเหนือจึงกำหนดให้แต่ละครอบครัวส่งผู้ชายหนึ่งคนไปรบ ในขณะนั้น บิดาของมู่หลานอายุมากแล้วไหนจะสามารถไปสู้รบได้ ส่วนน้องชายเธออายุยังน้อย มู่หลานจึง

ตัดสินใจไปรับเกณฑ์ทหารแทนพ่อ จากนั้นมา ฮั่วมู่หลาน ได้ใช้ชีวิตในกองทัพเป็นเวลานานถึง ๑๒ ปี การสู้รบตามชายแดน แม้แต่เป็นผู้ชายก็รู้สึกยากลำบาก มู่หลานยังต้องปิดบังความเป็นผู้หญิงของตนในขณะที่สู้รบร่วมกับเพื่อนด้วยกัน อย่างไรก็ตาม ในที่สุดฮั่วมู่หลานก็ได้บรรลุภารกิจของตน และได้กลับบ้านหลังจากระยะเวลา ๑๒ ปี พระมหาราชตรีย์ทรงต้องการแต่งตั้งเธอให้เป็นแม่ทัพ เนื่องด้วยความดีความชอบในการรบของเธอ แต่เธอก็ได้ปฏิเสธ หลายพันปีผ่านมา ฮั่วมู่หลานถือเป็นวีรสตรีที่ได้รับความเคารพอย่างสูงจากคนจีนตลอดมา เพราะความกล้าหาญและความซื่อสัตย์บริสุทธิ์ของเธอ

“ มู่หลาน ภาค1 (2541)” และ “ มู่หลาน ภาค2 ตอนเจ้าหญิงสามพระองค์ (2548)”

ภาพยนตร์การ์ตูนแอนิเมชันตะวันตกจากค่ายดิสมีย์ของสหรัฐอเมริกา เป็นเรื่องราวของสาวงามและฉลาดเฉลียวฝ่าหาโอกาสที่จะพิสูจน์ว่าเธอสามารถทำอะไรได้หลายๆอย่าง มากกว่าจะถูกกอดอยู่ภายใต้กรอบประเพณีจีน มู่หลานปลอมตัวเป็นผู้ชายเพื่อสมัครเป็นทหารแห่งกองทัพจักรพรรดิแทนพ่อของเธอที่แก่ชรา ด้วยความช่วยเหลือจาก มูซุ มังกรอารักขาจอมกวน และ คริ-กี จิ้งหรีดนำโชค ภาพยนตร์การ์ตูนเรื่องนี้ ได้อาศัยสภาพสังคมจีนสมัยก่อน อีกทั้งสอดแทรกแนวคิดทางปรัชญาศาสนาของจีนไว้ด้วย

ทั้งนี้ ตามขนบธรรมเนียมประเพณี ระบบสังคม วัฒนธรรม ความคิด ความเชื่อของจีนโบราณที่ให้ความสำคัญเป็นอย่างมากกับเกียรติของวงศ์ตระกูล และการมีบุตร ถ้าหากมีบุตรสาว ผู้เป็นพ่อแม่ก็หวังให้ครองเรือนมีสามีที่ดี ครองใจแม่สื่อ แต่ถ้าเป็นชาย จะเป็นที่เซิดหน้าชูตาได้มากกว่าเพราะสามารถสืบเชื้อสายวงศ์ตระกูลได้ อีกทั้งบุตรที่เป็นชายนั้นยังสามารถเกณฑ์ทหารรับใช้ประเทศชาติยามมีศึกได้อีกด้วย ขณะที่ มู่หลาน ลูกสาวคนเดียวของครอบครัวตระกูลฮั่ว เธอได้แอบขโมยชุดเกราะของพ่อ และปลอมตัวเป็นชายไปเป็นทหารแทนพ่อ การกระทำเช่นนี้ มู่หลานทำเพื่อแสดงความกตัญญูต่อพ่อของเธอที่กำลังป่วย แต่ในทางกลับกันก็อาจทำให้ครอบครัวของเธอเสียชื่อเสียงและถูกตำหนิได้เช่นกัน เพราะ หน้าทีของหนุ่มชาวจีน คือเกณฑ์ทหารเพื่อรับใช้ชาติจีน

ความสำคัญดังกล่าว ผู้วิจัยจึงประสงค์จะศึกษาความคิด ความเชื่อ และปรัชญาจีนที่สะท้อนผ่านภาพยนตร์การ์ตูนเรื่อง“มู่หลาน”

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษาความคิด ความเชื่อ และปรัชญาจีนที่สะท้อนผ่านภาพยนตร์การ์ตูนเรื่องมู่หลาน

ขอบเขตของการวิจัย

ความคิด ความเชื่อ และปรัชญาจีนที่สะท้อนผ่านภาพยนตร์การ์ตูนเรื่องมู่หลานผ่านเนื้อเรื่อง ลักษณะตัวละคร สัญลักษณ์และเพลงประกอบภาพยนตร์ที่ปรากฏในเรื่อง

ประโยชน์ที่ได้รับ

ทำให้ได้รู้ถึงความคิด ความเชื่อ และปรัชญาจีนที่สะท้อนผ่านภาพยนตร์การ์ตูนเรื่องมู่หลาน

วิธีการดำเนินงานวิจัย

1. กำหนดที่มาและความสำคัญของปัญหา
2. ศึกษาจากการดูภาพยนตร์การ์ตูนเรื่องมู่หลาน
3. เก็บรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับความคิด ความเชื่อ และปรัชญาจีน จากเอกสารภาษาไทย สื่ออิเล็กทรอนิกส์และข้อมูลออนไลน์
4. เรียบเรียงผลการศึกษาในรูปแบบของบทความวิจัย

เอกสารที่เกี่ยวข้อง

เอกสารที่ใช้เป็นกรอบความคิดที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ เอกสารเกี่ยวกับปรัชญาขงจื้อ เอกสารเกี่ยวกับปรัชญาเต๋า เอกสารเกี่ยวกับสัตว์สิริมงคลของจีน และ เอกสารเกี่ยวกับภาพยนตร์เรื่องมู่หลาน

เอกสารเกี่ยวกับปรัชญาขงจื้อ

1. ฟัน คอกบัว (2532) เขียนหนังสือเรื่อง "ปวงปรัชญาจีน" ปรัชญาขงจื้อเป็นแบบอย่างในการดำเนินชีวิตและเป็นมาตรฐานของสังคม ความรู้สึกนึกคิดของชาวจีน และทำให้ชาวจีนมรดกวัฒนธรรมที่เป็นเอกลักษณ์ของตนหลายอย่าง เช่น 1)ชาวจีนให้ความสำคัญกับครอบครัวมาก ถือว่าครอบครัวเป็นรากฐานของสังคม 2)ชาวจีนให้เกียรติผู้สูงอายุ 3)ชาวจีนให้ความสำคัญต่อบรรพบุรุษที่ล่วงลับไปแล้ว 4)ชาวจีนนิยมยกย่องครูบาอาจารย์ไว้สูง 5)ชาวจีนไม่ชอบเรื่องต้องขึ้นโรงขึ้นศาล แต่จะพยายามตกลงประองคองกันให้ได้
2. อุดมพร อมรธรรม (2553) เขียนหนังสือเรื่อง "ยอดคุณธรรมของขงจื้อ" หลักคำสอนของขงจื้อนั้นมีมากมายหลายประการด้วยกัน แต่นับได้ว่าเป็นคำสอนที่มีอิทธิพลต่อวิถีชีวิตของประชาชนมากที่สุด ก็คือ คุณธรรม 8 ประการ เหล่านี้คือ 1)เข้า ความกตัญญูตเวที 2)ตีความเคารพรักใคร่และปรองดองระหว่างญาติมิตรพี่น้อง 3)ตง ความซื่อสัตย์จงรักภักดีต่อพระเจ้าแผ่นดิน 4)ตั้ง ความมีสำนึก 5)โล้ย ความมีมารยาท 6)หิง ความซื่อตรง สุจริตใจ ต่อหน้าที่ 7)เนี่ยม ความบริสุทธิ์ทั้งกายและใจ 8)ซี ความละเอียดรอบคอบ เกรงกลัวบาป คุณธรรม 8 ประการนี้ เป็นสุดยอดของคุณธรรมคำสอนของท่านขงจื้อ ที่จะนำผู้ประพฤติปฏิบัติตามทุกเพศทุกวัยไปสู่ความเจริญรุ่งเรือง ทั้งในชีวิตและกิจการ กับยังส่งผลดีไปถึงชาติหน้าอีกด้วย
3. คณิน บุญสุวรรณ (2547) เขียนหนังสือเรื่อง "จีนสามยุค" ลัทธิขงจื้อตั้งแต่ยุคและเข้าใจได้ง่ายและชัดเจนที่สุด เพราะเป็นปรัชญาของคนธรรมดาผู้มีโลกีย์วิสัย ลัทธิขงจื้อได้รับการยกย่องว่ามีเหตุผลดีและเหมาะสมกับปัญหาของทุกคน ไม่ว่าจะเป็นอย่างใด ชุนนาง คหบดี หรือคนธรรมดาสามัญ
4. วิทยาลัยภาษาจีนปักกิ่ง (2550) เขียนหนังสือเรื่อง "ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับวัฒนธรรมประเทศจีน" จีนมีระบบแนวคิดปรัชญาที่สมบูรณ์แบบมานานับหลายพันปีแล้ว และระบบแนวคิดดังกล่าวก่อตัวมาจากแนวคิดปรัชญาของลัทธิขงจื้อ ซึ่งมีขงจื้อและเม้งจื้อเป็นผู้ก่อตั้ง ปรัชญาแนวคิดหลายอย่างของขงจื้อมีคุณค่าสำหรับคนในยุคปัจจุบันเป็นอย่างมาก และนับว่าเป็นมรดกล้ำค่าของจีน ซึ่งคนจีนรู้จักแทบทุกครัวเรือนและความคิดของคนจีนส่วนใหญ่ได้รับอิทธิพลมาจากคำสอนของขงจื้อไม่มากนักน้อย

5. ฟั้น ดอกบัว (2539) เขียนหนังสือเรื่อง "ศาสนาเปรียบเทียบ" หลักธรรมคำสอนของขงจื้อ เกี่ยวพันกับเรื่องต่างๆ ที่ขงจื้อเห็นว่าเป็นไปเพื่อสร้างคนให้เป็นคนดี และทำให้คน สังคม ประเทศชาติมีความสุข และถือคุณธรรมเป็นรากฐานของทุกสิ่ง โดยคำสอนของขงจื้อ จะไม่มีการกล่าวถึงภพหน้า แต่จะเน้นให้ทุกคนทำตามหน้าที่ของตนให้สมบูรณ์แบบ โดย มีการจัดระดับความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลไว้ 5 ระดับ คือ ผู้ปกครองกับผู้ใต้ปกครอง บิดากับบุตร สามีกับภรรยา พี่กับน้อง และเพื่อนกับเพื่อน อิทธิพลของหลักคำสอนขงจื้อทำให้ ชาวจีนมีวัฒนธรรมที่เป็นเอกลักษณ์ของตนเองหลายอย่าง

เอกสารเกี่ยวกับปรัชญาเต๋า

1. ปกฉฺฉิม ลิมปฺนุสรณ์ (2540) เขียนหนังสือเรื่อง "คัมภีร์ของจวงจื้อ" ปรัชญาสำนักนี้ให้ความสำคัญกับมโนทัศน์ เต๋า(道) (วิถีหรือมรรควิธีที่แท้) เป็นหลักมากกว่าสำนักอื่น แม้ว่านักปรัชญาจีนยุคคลาสสิกต่างมุ่งหาคำตอบว่าอะไรคือ เต๋าหรือมรรควิธีที่แท้ สำนักเต๋านั้นให้ความสำคัญกับเต๋าในแบบที่สองและสามซึ่งเป็นความเป็นจริงในเชิงอภิปรัชญา โดยมองว่าการที่มนุษย์จะดำเนินชีวิตได้อย่างสอดคล้องกลมกลืนกับเต๋านั้นยิ่งใหญ่จะต้องเข้าใจความเป็นจริงของวิถีธรรมชาติและความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับโลก
2. ชาตรี แซ่บั้ง (2551) เขียนหนังสือเรื่อง "ปรัชญาเต๋า" บทสรุป คือ 1.เต๋าคำรองอยู่สองลักษณะ คือ ลักษณะว่างเปล่า ไม่มีตัวตนที่จริงแล้วก็คือ พลังเดิมของจักรวาลนั่นเอง และอีกลักษณะก็คือมีรูปร่างเป็นตัวตน มีการเจริญเติบโตเปลี่ยนแปลงอย่างมีขอบเขตมีระบบ 2.เต๋าว่างเปล่านั้นยอดเยี่ยมมาก คือมันมีพลังประโยชน์และมีความสร้างสรรค์อย่างมหัศจรรย์ สรรพสิ่งที่นับไม่ถ้วนในจักรวาล มีรูปร่างสีสันทันที่แตกต่างกัน มีพลังและสมรรถภาพอย่างยอดเยี่ยมในการดำรงอยู่ ล้วนเกิดจากความสร้างสรรค์ของเต๋า หรือพลังเดิมของจักรวาลที่ว่างเปล่าทั้งสิ้น 3.เต๋าเป็นประตูแห่งสิ่งที่ยอดเยี่ยมทั้งหลายหมายถึง เต๋านอกจากจะเป็นแหล่งกำเนิดของสรรพสิ่งแล้ว ยังเป็นกฎรวมการเจริญเติบโตและเปลี่ยนแปลงของสรรพสิ่ง สรรพสิ่งในจักรวาลล้วนต้องเปลี่ยนแปลงไปตามกฎนี้ทั้งสิ้น ซึ่งเราสามารถเรียกได้ว่า กฎวิถีแห่งธรรมชาติ

เอกสารเกี่ยวกับ “มังกร” สัตว์สิริมงคลของจีน

1. ประทุม ชุ่มเพ็งพันธุ์(2544) เขียนเรื่อง “สัตว์มงคลจีน” กล่าวว่า จีนเป็นแหล่งกำเนิด และเคารพบูชามังกรมาก ความสำคัญของมังกรอาจจัดได้เป็นหลายระดับชั้นในวัฒนธรรมจีน คือ ก.)มังกรเป็นสัญลักษณ์ของราชอาณาจักรจีนสมัยโบราณอย่างแท้จริงและเป็นสัญลักษณ์ของจักรพรรดิอีกด้วย ข.)ปรัชญาจีน เหมือนกับที่อี้จิง (I Ching) กล่าวไว้ คือ มังกรเป็นสัญลักษณ์ของมนุษย์ผู้ยิ่งใหญ่ ค.)มังกรแสดงอิทธิพลในทางความเมตตา กรุณา เกื้อกูลเรื่องน้ำแก่คน ง.)มังกรคู่สะท้อนให้เห็นว่า เป็นผู้พิทักษ์อำนาจของเทวดาที่คอยเฝ้าดู อยู่เหนือจักรวาลและมวลมนุษย์
2. ประทุม ชุ่มเพ็งพันธุ์(2544) เขียนเรื่อง “สัตว์มงคลจีน” กล่าวว่า มังกรคือหัวใจของความเข้มแข็ง ความดี และการอำนวยพร มังกรเป็นผู้ยึดมั่นใน ธรรมะและบารมี จึงจะช่วยให้เกิดความมั่งคั่งร่ำรวย และมีความสุขแก่ประชาชน ภายในปากมังกรมีดาบ (ลิ้น) พร้อมทั้งจะฟันอย่างทันทีทันใด เมื่อเกิดมีผู้กระทำความผิด หรือขัดแย้งต่อสวรรค์
3. ปิยะแสง จันทรวงศ์ไพศาล (2552) เขียนหนังสือเรื่อง “108สัญลักษณ์จีน” กล่าวถึงคติที่มา และความเชื่อในสัญลักษณ์มงคลจีน สัตว์มงคล และสัตว์สิริมงคลต่างๆ เช่น มังกร สัตว์เทพนิยายที่เป็นที่รู้จักกันมากที่สุดของจีน มังกรในความเชื่อของคนจีน เป็นสัตว์วิเศษ เป็นราชันย์แห่งสัตว์ทั้งปวง มีพลัง และมีอำนาจอันน่าเกรงขาม มังกรเปรียบเป็นสัญลักษณ์โอรสแห่งสวรรค์ หรือ จักรพรรดิจีน (ฮ่องเต้)
4. กิตติ วัฒนะมหาตม์ (2547) เขียนหนังสือเรื่อง “สัตว์มงคล เครื่องราง ของขลัง” กล่าวว่า มังกรเป็นสัตว์ศักดิ์สิทธิ์ที่ทรงพลังอำนาจสูงสุดในการกำจัดสิ่งชั่วร้ายทุกชนิด มังกรก็ยังนำสิ่งดีๆ มาให้มากมายและไม่เฉพาะแต่กับองค์จักรพรรดิหรือชนชั้นสูงเท่านั้น ทุกคนสามารถได้รับสิ่งดีๆ จากพลังอำนาจแห่งมังกร โดยทั่วหน้า มังกรจึงกลายเป็นศูนย์รวมแห่งความสำคัญทั้งหมดของอารยธรรมจีน มีคนจีนที่ไหนต้องมีมังกรอยู่ที่นั่น แยกจากกันไม่ได้ และกลายเป็นสัญลักษณ์ของทุกสิ่งทุกอย่างที่เรียกว่า “จีน”

เอกสารเกี่ยวกับภาพยนตร์เรื่องมู่หลาน

1. ฮิว่มู่หลานเป็นแบบอย่างของผู้หญิงที่เพียบพร้อมทั้งงานบ้านงานเรือนและงานบ้านงานเมือง เธอมีความกตัญญูต่อบิดาเป็นอย่างยิ่งขนาดยอมเสี่ยงชีวิตเพื่อความสุขสบายของบิดา เมื่อคราวที่ทางการเรียกตัวบิดาของเธอซึ่งเป็นนายทหารผ่านศึกเข้าร่วมรบอีกครั้งในวัยไม้ไถ่สี่ฝั่งเต็มทีด้วยความกล้าและกตัญญูเธอตัดสินใจปลอมตัวเป็นชายสวมชุดทหารของบิดาเดินทางสู่สนามรบโดยที่เธอไม่รู้เลยว่า การตัดสินใจของเธอครั้งนั้นจะกลายเป็นตำนานให้คนรุ่นหลังกล่าวถึงตลอดมา

ผู้หญิงภาคประชาสังคมเพื่อสันติภาพและความมั่นคงในเขตชายแดนใต้. 2554. ฮิว่มู่หลาน วีรสตรีที่โลกจารึก. (ออนไลน์). แหล่งที่มา :

http://www.civicwomen.com/?content=news_read&id_news=201 .17 กันยายน 2556.

ทบทวนวรรณกรรมดังกล่าว จะเห็นได้ว่าปรัชญาขงจื้อตามผลงานของฟั้น ดอกบัว (2532,2539) คณิน บุญสุวรรณ (2547) วิทยาลัยภาษาจีนปักกิ่ง (2550) และอุดมพร อมรรธรรม (2553) มีความคล้ายคลึงกัน แนวคิดขงจื้อเป็นอุดมการณ์ของสังคมจีน และมีอิทธิพลอย่างใหญ่หลวงต่อวิถีการดำเนินชีวิตของคนจีนมาเป็นเวลายาวนานมีเหตุผลดี และเหมาะสมกับปัญหาของทุกคน ขงจื้อเน้นให้ทุกคนทำตามหน้าที่ของตนให้สมบูรณ์ โดยมีคุณธรรม 8 ประการ คุณธรรม 8 ประการ เหล่านี้คือ 1)เข้า ความกตัญญูต่อบิดา 2)ดี ความเคารพรักใคร่และปรองดองระหว่างญาติมิตรพี่น้อง 3)ตรง ความซื่อสัตย์จงรักภักดีต่อพระเจ้าแผ่นดิน 4)สิ่ง ความมีสำนึก 5)โล่ ความมีมารยาท 6)หวัง ความซื่อตรง สุจริตใจต่อหน้าที่ 7)นิยม ความบริสุทธิ์ทั้งกายและใจ 8)ชี้ ความละอายบาป เกรงกลัวบาป

ปรัชญาเต๋าตามผลงานของปกรณ ติมปบุตรณ์ (2540) มนุษย์จะดำเนินชีวิตได้อย่างสอดคล้องกลมกลืนกับเต๋านั้นยิ่งใหญ่จะต้องเข้าใจความเป็นจริงของวิถีธรรมชาติและความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับโลก และผลงานของชาติริ แซ่บ๊าง (2551) กล่าวสรุปได้ว่า 1.เต๋าคำรงอยู่สองลักษณะ คือ ลักษณะว่างเปล่า และอีกลักษณะก็คือมีรูปร่างเป็นตัวตน 2.เต๋าว่างเปล่านั้นยอดเยี่ยมมาก 3.เต๋าเป็นเป็นแหล่งกำเนิดของสรรพสิ่ง และเป็นกฎรวมการเจริญเติบโตและเปลี่ยนแปลงของสรรพสิ่ง

ส่วนการศึกษาสัตว์สัญลักษณ์ของจีนนั้น ประทุม ชุ่มเพ็งพันธุ์(2544) กิตติ วัฒนะมหาตม์ (2547) และปิยะแสง จันทรวงศ์ไพศาล (2552) คล้ายคลึงกัน จีนเป็นแหล่งกำเนิด และเคารพบูชา มังกรมาก มังกรคือหัวใจของความเข้มแข็ง ความดี และการอำนวยพร มังกรเป็นผู้ยึดมั่นใน ธรรมะ และบารมี อีกทั้งมังกรเป็นสัตว์ศักดิ์สิทธิ์ที่ทรงพลังอำนาจสูงสุดในการกำจัดสิ่งชั่วร้ายทุกชนิด นอกจากนี้มังกรเปรียบเป็นสัญลักษณ์โอรสแห่งสวรรค์ หรือ จักรพรรดิจีน (ฮ่องเต้)

อนึ่ง การศึกษาความคิด ความเชื่อ และปรัชญาจีนที่สะท้อนผ่านภาพยนตร์การ์ตูนยังมีไม่มากนัก ผู้วิจัยจึงประสงค์ที่จะศึกษา ภาพยนตร์การ์ตูนเรื่อง “มู่หลาน” เพื่อให้เห็นความคิด ความเชื่อ และปรัชญาจีนที่ปรากฏอีกทั้งยังเป็นการศึกษาภาพยนตร์การ์ตูนให้ลึกซึ้งมากขึ้นด้วย

2.) ผลการวิจัย

2.1) ที่มาและความคิดสำคัญในภาพยนตร์การ์ตูนเรื่องมู่หลาน

2.1.1) เรื่องย่อ

“มู่หลาน ภาคหนึ่ง”

ฉายในปี พ.ศ.2541

กำกับ โดยแบรี่ คูกัส

เรื่องย่อ มู่หลานสาวงามและฉลาดเฉลียวฝ่าหาโอกาสที่จะพิสูจน์ว่าเธอสามารถทำอะไรได้ หลายๆอย่าง มากกว่าจะถูกกอดอยู่ภายใต้กรอบประเพณี มู่หลานปลอมตัวสมัครเป็นทหารแห่ง กองทัพพระจักรพรรดิ แทนพ่อของเธอที่แก่ชรา (มู่หลาน.[ซีดี-รวม]:2000)

เริ่มด้วยฉากการบุกเข้ามายังกำแพงเมืองจีนของทหารฮั่น ฮองเต้จึงมีรับสั่งให้เกณฑ์ชายหนุ่มชาวจีนเพื่อเข้าไปสนามรบ ขณะนั้นมู่หลานได้เข้าพิธีคู่ตัวกับแม่สื่อ แต่กลับถูกตำหนิว่ามู่หลานไม่สามารถขึ้นชูเกียร์ดีสตูลฮัวได้ เมื่อมีราชโองการหมายเรียกตัวชายหนุ่มเข้าเกณฑ์ทหาร พ่อของมู่หลานเป็นหนึ่งในคนที่ถูกเกณฑ์เข้าไปด้วย แต่พ่อของเธอชราและพิการทางขา ด้วยความ

กตัญญูของมู่หลานผู้เคยเป็นลูกสาว จึงปลอมตัวเป็นผู้ชายหลอกเข้าไปยังกองทัพแล้วใช้ชื่อว่า ผิง โดย
มีมูซู มังกรแกงและครีกี จิ้งหรีดนำโชคเป็นผู้ช่วยเหลือเธอ แม้ว่าการเข้าปลอมตัวเป็นทหารแทนพ่อ
จะเป็นเรื่องที่ไม่สมควร แต่เธอยอมถูกประณาม เพื่อช่วยพ่อไม่ให้เข้าสนามรบ

มู่หลานได้เข้าไปยังกองทัพ เธอฝึกฝนจนมีความสามารถเท่าเทียมกับผู้ชาย ได้รับการ
ยอมรับจากเพื่อนๆ และได้รับการยอมรับจากแม่ทัพหลี่ซาง เมื่อถึงสนามรบจริง มู่หลานช่วยให้
กองทัพได้ชัยชนะมาจากพวกฮั่น แต่เธอกลับได้รับบาดเจ็บ และเป็นเหตุให้นายกองและเหล่าเพื่อน
ทหารของเธอรับรู้ความจริงว่า มู่หลานเป็นสตรีปลอมตัวเข้ามาเป็นทหารเพื่อออกรบแทนพ่อที่
พิการทางขา ทำให้เธอถูกตำหนิและทอดทิ้งไว้กลางทาง ในขณะนั้น ฝ่ายกองทัพฮั่นลุกขึ้นมาจาก
กองพายุหิมะและตะโกนร้องเสียงดัง ทำให้มู่หลานรู้ว่าฝ่ายกองทัพฮั่นยังไม่ตาย เธอจึงเร่งขี่ม้าเพื่อ
ไปบอกเหล่าเพื่อนทหารและแม่ทัพหลี่ซางที่กำลังเดินทางไปพระราชวังเพื่อเข้าพิธีเฉลิมฉลองชัย
ชนะให้รับทราบ แต่แม่ทัพหลี่ซางและเหล่าเพื่อนๆ ไม่เชื่อมู่หลาน เนื่องจากเธอได้กลายเป็นผู้หญิง
แล้ว

ใน
พิธีเฉลิมฉลอง ฝ่ายกองทัพฮั่นปลอมตัวเข้ามากับการแสดงเฉลิมฉลองเพื่อลอบปลงพระชนม์
ฮ่องเต้ แม่ทัพหลี่ซางและเพื่อนทหารจึงเชื่อมู่หลาน และสามารถช่วยเหลือฮ่องเต้ได้สำเร็จ ฮ่องเต้ได้
มอบดาบ และเหรียญแสดงถึงความกล้าหาญให้แก่มู่หลาน

“มู่หลานภาคสอง ตอน เจ้าหญิงสามพระองค์”

ฉายในปี พ.ศ.2548

กำกับโดย คาร์เรล รุณี และรีน เซาท์เธอแลนด์

เรื่องย่อ มู่หลานต้องพบกับการตื่นเต้น เมื่อแม่ทัพหลี่ซางขอเธอแต่งงานแต่เรื่องประหลาด
ใจที่แท้จริงกำลังรอเธออยู่ เมื่อมูซูพยายามแยกหนุ่มสาวคู่สร้างคู่สมนี้ให้ไกลกันมากที่สุดเท่าที่จะ
เป็นไปได้ เพื่อตัวเองจะได้เป็นองครักษ์คนเดียวของมู่หลานเหมือนเดิม ในขณะเดียวกัน มู่หลาน
และแม่ทัพหลี่ซางต้องทำหน้าที่องครักษ์ เพื่อพาเจ้าหญิงสามพระองค์เดินทางข้ามแผ่นดินจีนอัน
ยิ่งใหญ่ ตู๋งานอภิชะกษมรสถี่จัดเตรียมไว้ แต่แล้วมู่หลานก็ได้รู้ความจริงว่าเจ้าหญิงทั้งสามพระองค์

ไม่ได้ปรารถนางานอภิเษกครั้งนี้ มู่หลานจึงตัดสินใจลงมือทำในสิ่งที่เปลี่ยนแปลงประวัติศาสตร์ครั้งสำคัญ (มู่หลาน 2 ตอนเจ้าหญิงสามพระองค์. [ซีดี-รอม]:2007)

ในภาคสองเริ่มด้วยฉากที่แม่ทัพหลี่ซางขอมู่หลานแต่งงาน เนื่องจากทั้งสองคนมีความคิดและทัศนคติที่ต่างกันมาก พ่อแม่ของมู่หลานได้สอนทั้งสอง ให้มีความคิดที่แตกต่างแต่สามารถกลมเกลียวเป็นหนึ่งเดียวกันได้เหมือนหลักของหยินและหยาง จากเรื่องนี้สะท้อนความคิดเรื่องหยินหยางของปรัชญาเต๋า สรรพสิ่งมีสองสิ่งตรงข้ามกัน แต่สามารถอาศัยอยู่และกลมกลืนกันได้ ก่อนการแต่งงานของทั้งสองคน มู่หลานและแม่ทัพหลี่ซางต้องรับผิดชอบภารกิจ คือ การเดินทางไปด้วยต่างเมืองกับองค์หญิงสามพระองค์ ดิง ดิง เหม่ย และซู เพื่อไปอภิเษกสมรสกับเจ้าชายเมืองกึ่งด้วยการอภิเษกแบบคลุมถุงชน จากเรื่องนี้ สะท้อนให้เห็นถึงความกตัญญูขององค์หญิงทั้งสามพระองค์ ที่มีต่อพ่ออีกด้วย

2.1.2) เพลงประกอบภาพยนตร์

เนื้อเพลง เงา

ตัวเรานี้

อาจจะเป็นเจ้าของสาวแสนดีไม่ได้

คงจะอายุทั้งครอบครัว

บทบาทนี้ไม่ใช่ตัวของเรานี่นา

เพิ่งได้เห็น

หากจะเป็นตัวฉันอย่างทุกวันรอมมา

คงจะพาครอบครัวต้องเศร้า

ใครกันที่มองจ้องมา

สบสายตาไม่คุ้นเคย

เหตุใดมองดูไม่รู้เลย

ว่าคือตัวเรา

ดวงใจไม่อาจซ่อนงำ
ทนฝืนทำ ใครซ้ำทำ
จะมีไหมวันใดเห็นเงา เป็นเช่นเราที่แท้
จะมีไหมวันใดเห็นเงา เป็นเช่นเราข้างใน

เนื้อเพลง นำศักดิ์ศรีให้เรา

คูตินี่นะหรือ ที่จะเสริมสวย আহมวยเฮ้ยไม่เท่าไร
เราจะจำแลงแม่สาวใช้จนกลายเป็นนางเอก
หิย น้ำเย็นจิ่ง ถ้ามาตรงเวลาน้ำก็จะอุ่นหรือกนะ
อาบฟอกตัวขัดทั่วกาย งามพริ้งพรายง่ายคายเหลือใจ
สูตรเจ้าสาวพรางพรามเหนือใคร นำศักดิ์ศรีให้เรา
มู่หลาน นี้อะไร
เออ จดย่อหนูเพื่อไว้กันลืมนะกะ
ถือไว้เราคงต้องฟังดวงมากกว่าที่คิด
จงเชื่อเราเหล่าผู้ชาย คงสู้ตายเพื่อจะได้โนมตรู
โชคคอยช่วยและทรงผมสวยหรู เราคงชื่นชูใจ
สาวเอยจงทำให้วังตระกูลนั้น ได้เพิ่มพูนศักดิ์ศรี
โดยพบคู่ครองที่ดีวันนี้ถึงโอกาสทอง
ชายชอบหญิงที่อ่อนไหว
ยิ้มแย้ม และว่าง่าย ว่องไวทุกที
เผ่าพันธุ์เยี่ยมและก็เอาเล็กดี
นำศักดิ์ศรีให้เรา
พวกเราภักดีต่อองค์จอมไทจงมาครองใจร่วมกัน
ผู้ชายเก่งกาจฟาดฟันหญิงควรมีครรรภ์เป็นชาย
เสร็จเมื่อไหร่อย่างได้กลัว งามทั่วตัวดั่งดอกบัวชั้นดี

หนุ่มตามเจ้าคงไม่ต้องแถมฟรี

นำศักดิ์ศรีให้เรา

เอาละสวยแล้วละ

ยังไม่ครบ นี่แอบเปิดนำความราบรื่น และเหรียญนำพาความสมดุล

สร้อยพันคอให้แววามเหยความงามอันต้องใจ

แหละแถมเจ้าจึงหริศ โชคยิ่งใหญ่ เมื่อเจ้ามีไว้จะสบาย

ปู้ย่าเอยฟังข่าวอน โปรดให้พรไม่ให้เราต้องอาย

อย่าให้ครอบครัวเราต้องพังทลาย นำความภาคภูมิใจให้ พ่อ

ยังมีคนหนึ่งเรากลัวเกินใคร เราจะไปเจอเธอยังรอคอย

ดวงชะตาโปรดช่วยนำ ให้ทุกคน โชคดีทุกอย่าง

โปรดจงเมตตาให้มุกงาม เปล่งระยับวับวามเลอค่า

นำศักดิ์ศรีให้

นำศักดิ์ศรีให้

นำศักดิ์ศรีให้

นำศักดิ์ศรีให้

นำศักดิ์ศรีให้แก่พวกเรา

เนื้อเพลง บทเรียนข้อที่หนึ่ง

เพียงอย่างเดียวก็คงไม่พอสรรพสิ่งต้องเป็นสอง

หนาวคูร้อน จันทรคู่ตะวัน บทเรียนข้อที่หนึ่ง

ดั่งก้อนหินเราต้องแข็งแกร่ง ดั่งต้นไม้ต้านทานแรงลม

รีบตัดดั่งมีดคม คิดไว ใจกล้าหาญ

เหมือนปุ๋ยเมฆ นุ่มละมุน เอนลุ่มได้เหมือนดั่งต้นไม้

คือปลานไปไม่หวั่นไหวเพราะรู้ในใจ

ไม่เป็นไรถ้าคิดจะกลัว

เพียงอย่างเดียวก็คงไม่พอ สรรพสิ่งต้องเป็นสอง

หนาวคูร้อน จันทร์คู่ตะวัน เริ่มเข้าใจแล้ว...

ภาพยนตร์การ์ตูนเรื่องมู่หลาน มีการนำเสนอ และการดำเนินเรื่องที่น่าสนใจ นำเนื้อเรื่อง และเพลงประกอบภาพยนตร์ มาดำเนินสลับกันตลอดทั้งเรื่อง โดยเหตุการณ์และฉากในเรื่องมีความ สอดคล้องไปด้วยกัน อีกทั้ง ยังมีเนื้อหาความคิด ความเชื่อ และปรัชญาจีน สอดแทรกอยู่ตลอดทั้ง เรื่องอีกด้วย

2.2) ปรัชญา ความคิด ความเชื่อของจีนที่ปรากฏในภาพยนตร์การ์ตูนเรื่องมู่หลาน

2.2.1) ความคิด ความเชื่อ

ความคิด ความเชื่อ และปรัชญาจีนที่สะท้อนผ่านภาพยนตร์การ์ตูนเรื่องมู่หลาน ได้แก่ เรื่อง ศาสนาความเชื่อ สภาพสังคมความเป็นอยู่ และศิลปวัฒนธรรม

ศาสนาและลัทธิความเชื่อที่มีอิทธิพลต่อวัฒนธรรมและการดำเนินชีวิตของชาวจีน ได้แก่ ลัทธิขงจื้อ และลัทธิเต๋า

2.2.1.1) ลัทธิขงจื้อ

ปรัชญาขงจื้อเป็นแบบอย่างในการดำเนินชีวิตและเป็นมาตรฐานของสังคม ความรู้สึกนึก คิดของชาวจีน และทำให้ชาวจีนมีวัฒนธรรมที่เป็นเอกลักษณ์ของคนหลายอย่าง เช่น 1) ชาวจีนให้ความสำคัญกับครอบครัวมาก ถือว่าครอบครัวเป็นรากฐานของสังคม 2) ชาวจีนให้เกียรติผู้สูงอายุ 3) ชาวจีนให้ความสำคัญต่อบรรพบุรุษที่ล่วงลับไปแล้ว 4) ชาวจีนนิยมยกย่องครูบาอาจารย์ไว้สูง 5) ชาวจีนไม่ชอบเรื่องต้องขึ้นโรงขึ้นศาล แต่จะพยายามตกลงประองคองกันให้ได้ (พิน ดอกบัว : 2532)

จากภาพยนตร์การ์ตูนเรื่องมู่หลานทั้งสองภาค ได้สะท้อนให้เห็นถึงปรัชญาลัทธิขงจื้อเป็น พื้นหลังของเรื่อง เช่น การให้ความสำคัญกับครอบครัวเป็นหลัก ดังที่ปรากฏในภาพยนตร์ ครอบครัวของมู่หลานมียาย พ่อ แม่ และมู่หลาน ต่างคนต่างทำหน้าที่ของตน ความกตัญญูต่อผู้

บังเกิดเกล้า ชาวจีนถือเป็นยอดแห่งคุณธรรม การที่มู่หลานอาสาปลอมตัวเป็นทหารแทนพ่อนั้น เธอมีแต่จิตใจที่แสดงถึงความกตัญญูต่อพ่อ นอกจากนี้ ภาพยนตร์การ์ตูนเรื่องมู่หลาน ยังสะท้อนให้เห็นถึงระบบอาวุโสที่เป็นขนบธรรมเนียมประเพณีอันดีงามของจีนอีกด้วย การเคารพผู้อาวุโส เช่น เหล่าทหารในกองทัพต่างเชื่อฟังคำสั่งสอนของแม่ทัพหลี่ซางและปฏิบัติตามกันอย่างเคร่งครัด หากผู้ใดฝ่าฝืนคำสั่ง จะถูกลงโทษ เป็นต้น

2.2.1.2) ลัทธิเต๋า

ก่อตั้งขึ้นโดยเล่าจื้อ หรือ จังจื้อ ในราวศตวรรษที่ 6-5 ก่อนคริสต์ศักราช คัมภีร์ที่สำคัญของปรัชญาเต๋า ชื่อ “เต๋าเต๋อจิง” ความหมายของเต๋าเป็นสิ่งที่ลึกลับและยากที่จะให้คำจำกัดความในแง่อภิปรัชญา ตามที่เล่าจื้อได้กล่าว แต่ลักษณะของเต๋าคือ มุ่งชี้เส้นทางที่เหมาะสมเพื่อการเข้าถึงความเป็นจริงของชีวิต อันนำไปสู่การปฏิบัติตนให้เข้ากับหนทางธรรมชาติ และทำความรู้จักธรรมชาติแห่งใจตนเองเป็นสำคัญ คัมภีร์ เต๋าเต๋อจิง มีสาระสำคัญคือ “เต๋า” และ “เต๋อ” เต๋าพูดถึงองค์รวมของจักรวาล ปรัชญาชีวิตมนุษย์ การบ่มเลี้ยงชีวิต เต๋อ คือ ภาควิทยภาพของเต๋า เป็นรูปแบบและกฎเกณฑ์

นอกจากนั้นเต๋า ยังได้กล่าวถึง แนวความคิดเรื่องหยิน-หยาง ซึ่งเป็นหลักแห่งความสมดุลของธรรมชาติประกอบด้วย “หยิน-หยาง”

หยิน (Yin) พลังเพศหญิงหรือพลังลบ เป็นตัวแทนของคุณสมบัติทั้งหลายเกี่ยวกับความมืด ความชื้น ความเย็น ความอ่อนนุ่ม ความลึกลับ

หยาง (Yang) พลังเพศชายหรือพลังบวก เป็นตัวแทนของคุณสมบัติทั้งหลายที่เกี่ยวกับความสว่าง ความแห้งแล้ง ความอบอุ่น ความร้อน ความแข็งแรง เต๋าเชื่อว่าเมื่อพลังทั้งสองนี้มาประสมกันจึงก่อให้เกิดสรรพสิ่งมากมายในธรรมชาติขึ้น ทุกสิ่งทุกอย่างล้วนมีพลังทั้งสองนี้ (ชาตรี แซ่ บ้าง:2551)

ในเรื่อง “มู่หลาน ภาคสอง ตอน เจ้าหญิงสามพระองค์” มีการกล่าวถึงหยินและหยางอย่างชัดเจน ยกตัวอย่างจาก ฉากหลังที่แม่ทัพซางและมู่หลานแต่งงานกัน ฮั่วหูและแม่ของมู่หลาน ได้กล่าวว่า “ดอกเหมยชูช่อเพื่อขึ้นไปปรับแสงตะวัน แม้รากใต้ดินจะมองไม่เห็น ก็ยังหยั่งลึกเพื่อดูดน้ำ แสงและน้ำต่างกันมาก แต่เพียงแค่มร่วมมือร่วมใจ มันถึงได้เกิดความกลมกลืนและชีวิต”

นอกจากนี้ยังมีในฉากที่มู่หลานร้องเพลง “บทเรียนข้อที่หนึ่ง” สอนเด็กๆ ภายในหมู่บ้านเกี่ยวกับปรัชญาเต๋า มีข้อความว่า

“ตั้งก่อนหินเราต้องแข็งแกร่ง
ตั้งต้นไม้ด้านทาน รับผิดชอบต่อสังคม
คิดไว ใจกล้าหาญ
เหมือนปุ๋ยเมฆ นุ่มละมุน
เอนกลุ่มได้เหมือนตั้งต้นไฟ
สืบคลานไปไม่หวั่นไหว เพราะรู้ในใจ
ไม่เป็นไรถ้าคิดจะกลัว
เพียงอย่างเดียวก็คงไม่พอ
สรรพสิ่งต้องเป็นสอง
หนาวคู่ร้อน จันทร์คู่ตะวัน”

จากเรื่องนี้สะท้อนให้เห็นว่าปรัชญาเต๋า เป็นเสมือนพื้นฐานชีวิตที่ชาวจีนยึดถือกันเป็นอย่างมาก และนำมาปรับประยุกต์ใช้ในการดำเนินชีวิตอีกด้วย

2.2.1.3) สัตว์สัญลักษณ์

คนจีนมีตำนานเล่าขานเกี่ยวกับสัตว์อยู่มากมาย ทั้งสัตว์ที่เป็นสัญลักษณ์ประจำ สัตว์แห่งเทพนิยาย จักราสี รวมถึงสัตว์สิริมงคลต่างๆ ซึ่งสามารถบอกคติ ความเชื่อ รวมถึงความหมายและการทำนายของคนจีนได้เป็นอย่างดี

ลักษณะของตัวละครในภาพยนตร์การ์ตูนเรื่อง มู่หลาน ก็ปรากฏชัดเจนถึงความเชื่อเกี่ยวกับสัตว์สัญลักษณ์ การนำเอาสัตว์แต่ละชนิดขึ้นมาสร้างลักษณะของตัวละครจึงสัมพันธ์กับลักษณะของสัตว์ตามคติความเชื่อ

ตัวละคร: มูซู คือ มังกร

มังกรเป็นสัตว์ศักดิ์สิทธิ์ที่ทรงพลังอำนาจสูงสุดในการกำจัดสิ่งชั่วร้ายทุกชนิด มังกรก็ยังนำสิ่งดี ๆ มาให้มากมายและไม่เฉพาะแต่กับองค์จักรพรรดิหรือชนชั้นสูงเท่านั้น ทุกคนสามารถได้รับสิ่งดี ๆ จากพลังอำนาจแห่งมังกร โดยทั่วหน้า (กิตติ วัฒนะมหาตม์ : 2547)

จากภาพยนตร์ มูซูเป็นมังกรตัวสีแดง เป็นมังกรอารักขาจอมกวนของบรรพชนฮั่ว มังกรมูซูสะท้อนให้เห็นว่า มังกรเป็นสัตว์ศักดิ์สิทธิ์และเป็นสิ่งที่อยู่คู่กับคนจีน มังกรจะคอยช่วยกำจัดสิ่งไม่ดีต่อไป ดังเช่น ครั้งที่มู่หลานออกไปรบแทนพ่อ มังกรมูซูตัวนี้เป็นเพื่อนที่คอยช่วยเหลือ และปกป้องคุ้มครองมู่หลาน

ตัวละคร : คริกี้ คือ จิ้งหรีด

ตั้งแต่สมัยโบราณชาวจีนมีความเชื่อว่าเสียงร้องของจิ้งหรีดคือเสียงที่นำโชคดีมาสู่คนที่ได้ยิน แต่ถ้าเสียงจิ้งหรีดหยุดไปกะทันหันชาวจีนเชื่อว่ากำลังจะมีเหตุร้ายหรือลงไม้ดีเข้ามาสู่ตัว แต่จริงๆ ไม่ใช่เฉพาะชาวจีนเท่านั้น ที่ให้จิ้งหรีดเป็นสัตว์นำโชค บางชนเผ่าในแถบยุโรปและตะวันออกกลางก็มีการทำเครื่องประดับรูปจิ้งหรีดมาใช้เพื่อนำโชคดีมาสู่ตัวด้วยเช่นกัน (ความเชื่อเรื่องสัตว์นำโชค:2556)

ชาวจีนสมัยก่อน ถือว่าจิ้งหรีดเป็นเพื่อนใกล้ชิด มักจะนำติดตัวไปไหนมาไหนด้วยเสมอ ทั้งนี้เพื่อฟังเสียงร้องอันไพเราะของมันเพื่อความเพลิดเพลินและความปลอดภัย (ประยงค์ อนันตวงศ์ : 2539)

คริกี้ จิ้งหรีดนำโชคของมู่หลาน ปรากฏในฉากที่ยายของมู่หลานได้ให้ติดตัวไว้เมื่อครั้งที่มู่หลานออกไปให้แม่สื่อคู่ตัว ฉากนี้เป็นฉากร้องเพลงมีเนื้อร้องว่า “และแถมเจ้าจิ้งหรีด โชคยิ่งใหญ่

เมื่อเจ้ามีไว้จะสบาย” นอกจากนี้ จิ้งหรีด ครีก็ยังเป็นสัตว์ที่มู่หลานนำติดตัวอยู่ตลอดเรื่อง สะท้อนให้เห็นว่า ชาวจีนมีความเชื่อว่า จิ้งหรีดเป็นสัตว์นำโชคมาให้ จึงมีการนำติดตัวไปไหนมาไหนด้วยเสมอ

ตัวละคร : สิงโตหิน คือ สิงโต

สิงโตถือว่าเป็นราชาแห่งสัตว์ทั้งหลาย ซึ่งถูกนำมาอุปมาถึง พลังอำนาจของคน ในสมัยก่อนไม่ว่าจะเป็นพระราชวัง สำนักข้าราชการ จะต้องนำสิงโตหินสองตัววางไว้ตรงหน้าประตูทางเข้า เพื่อใช้ขับไล่ภูตผีวิญญาณต่างๆ (มอลเทจ คัลเซอร์: 2551)

สิงโตหิน เป็นรูปปั้นที่วางไว้หน้าบันใดทางขึ้น ทางลงบันใดบ้านมู่หลาน ด้วยความเชื่อของครอบครัวว่า จะช่วยปกป้องรักษา และคุ้มครองในบ้าน จึงมีจากปลุกวิญญาณสิงโตหินเพื่อช่วยคุ้มครองมู่หลาน นอกจากนี้ ยังมีการวางรูปปั้นสิงโตหินไว้หน้าประตูพระราชวังด้วย แสดงให้เห็นถึงความคิด ความเชื่อต่อสิงโต สิงโตเป็นสัตว์ที่ศักดิ์สิทธิ์ เป็นสัตว์ที่ช่วยคุ้มครองภัยอันตรายทั้งปวงได้

2.2.2) สังคมและความเป็นอยู่

2.2.2.1) ครอบครัว

หลักโดยทั่วไปของครอบครัวชาวจีน พ่อจะเป็นหัวหน้าครอบครัว หัวหน้าครอบครัวนั้นมีอำนาจเด็ดขาดกับเรื่องต่างๆ ภายในบ้าน เมื่อหัวหน้าครอบครัวต้องการจัดการและตัดสินใจเรื่องใดๆแล้ว สมาชิกในครอบครัวมีหน้าที่ปฏิบัติตามคำสั่งเท่านั้นๆกฎระเบียบภายในบ้านสร้างขึ้นเพื่อให้สมาชิกปฏิบัติตาม หากมีใครฝ่าฝืนจะถูกหัวหน้าครอบครัวตักเตือนและลงโทษ ถ้าโดนตักเตือนหรือลงโทษแล้วแต่ยังไม่มีการแก้ไข ปรับปรุงตัว เขาก็จะถูกขับไล่ออกจากบ้านและยังไม่ได้การยอมรับจากสมาชิกในครอบครัวอีกด้วยจากอดีตถึงปัจจุบัน คนจีนจะให้ความสำคัญยิ่งต่อความกตัญญูรู้คุณเสมอมาปรัชญาเมธีกล่าวว่า ความกตัญญูต่อบิดามารดาและความเคารพต่อพี่ชาย

เป็นหลักพื้นฐานของความเป็นคน ถ้าคนเรามีหลัก 2 หลักนี้แล้ว ไม่ใช่เพียงที่บ้านจะสงบสุข ในสังคมก็จะสงบสุขและปราศจากเรื่องวุ่นวายต่างๆด้วย (มอลเทจ คัลเซอร์: 2551)

ภาพยนตร์เรื่องมู่หลาน สะท้อนให้เห็นถึงการให้ความสำคัญกับครอบครัว การยอมเสียดสละเพื่อเชิดชูชื่อเสียงวงศ์ตระกูล ครอบครัวของคนจีนอยู่กันเป็นครอบครัวใหญ่ มีพ่อเป็นหัวหน้าครอบครัว มีหน้าที่ตัดสินใจทุกอย่างภายในบ้าน และมีหน้าที่สั่งสอนสมาชิกในครอบครัวอีกด้วย

ยกตัวอย่างจาก มู่หลาน : พ่อไม่จำเป็นต้องไปรบ มีคนหนุ่มมากมายที่จะรบเพื่อชาติจีน

พ่อ : ปกป้องประเทศและครอบครัว ถือเป็นศักดิ์ศรีอันสูงยิ่ง

มู่หลาน : แล้วพ่อจะตายเพราะศักดิ์ศรีของพ่อ

พ่อ : ข้ายินดีตายเพื่อสิ่งที่ถูกที่ควร

มู่หลาน : แต่ถ้าพ่อ.....

พ่อ : ข้ารู้หน้าที่ของข้า ถึงเวลาที่เจ้าก็ควรจะรู้เช่นกัน

2.2.2.2) ระบบสังคมาชายเป็นใหญ่

การให้ความสำคัญกับเพศชายมากกว่าเพศหญิงนั้น ถือเป็นวัฒนธรรมที่สืบทอดกันมานานของชาวจีน นอกจากการเป็นเจ้าบ้านและการเป็นสะใภ้แล้วนั้น ตามปกติทั่วไปแล้ว ผู้หญิงในบ้านจะไม่มีสถานะอะไรอีกเลย มีสุภายิตคำจีนกล่าวเกี่ยวกับสถานะของผู้หญิงในบ้านว่า “อยู่ในบ้านเชื่อฟังพ่อ แต่งงานแล้วเชื่อฟังสามี สามีตายไปแล้ว ให้เชื่อฟังลูกชาย” (在家从父, 除家从夫, 夫死从子) (มอลเทจ คัลเซอร์: 2551)

ภายใต้กรอบประเพณีสังคมาชายเป็นใหญ่ ผู้ชายมีบทบาทหน้าที่มากกว่าผู้หญิง และผู้หญิงเป็นเพศที่ต่ำต้อยกว่าผู้ชาย ผู้หญิงมีหน้าที่เพียงทำงานในบ้าน ห้ามออกนอกบ้าน ภาพยนตร์เรื่อง “มู่หลาน” ทั้งสองภาค ปรากฏเรื่องระบบชายเป็นใหญ่อย่างชัดเจน ภาคหนึ่ง ผู้หญิง ได้แก่ ยาย ฮัวหลี่

และมู่หลาน ต้องเชื่อฟังคำสั่งพ่อหรือหัวหน้าครอบครัวอย่างเคร่งครัด นอกจากนี้ ยาย ฮัวหลี่ และมู่หลาน ยังมีหน้าที่ทำงานในบ้านเพียงอย่างเดียวด้วย ส่วนมู่หลาน ภาคสอง เจ้าหญิงทั้งสามพระองค์ ต้องเชื่อฟังฮ่องเต้ผู้เป็นพ่อที่ไปแต่งงานกับแต่งงานกับคนที่ตนไม่ได้รับรัก ระบบสังคมชายเป็นใหญ่เป็นเสมือนพื้นฐานของสังคมจีน แต่ภาพยนตร์เรื่อง “มู่หลาน” ทำการตีประเพณีโดยการปลอมตัวเป็นชาย และประพฤติเป็นชาย และโกหกนายกองหลี่ซาง และเพื่อนเหล่าทหารเข้ามายังค่ายทหาร แสดงให้เห็นว่าเริ่มมีความเท่าเทียมกันระหว่างชายและหญิงที่ผู้หญิงสามารถทำอะไรได้เท่าเทียมผู้ชาย

2.2.2.3) การเคารพสักการะบรรพบุรุษ

ชาวจีนเคารพและนับถือบรรพบุรุษเป็นอย่างมากตั้งแต่ไหนแต่ไรมาแล้ว การเคารพสักการะบรรพบุรุษ คือ การขอพรและขอให้บรรพบุรุษที่เสียชีวิตไปแล้วได้ปกป้องรักษาลูกหลานที่ยังอยู่ การเคารพสักการะบรรพบุรุษได้เกิดขึ้นในสมัยราชวงศ์โจวตอนต้น ไม่ว่าจะเป็นจักรพรรดิหรือชาวบ้านธรรมดา ต่างก็ต้องเคารพบูชาบรรพบุรุษกันทั้งสิ้น การแสดงความเคารพสักการะบรรพบุรุษทำได้หลายทาง เช่น เช่น ไหว้กันในเฉพาะครอบครัว รวมตระกูล ที่หลุมฝังศพ ในวัด ในวาระสำคัญ เป็นต้น (มอลเทจ คัลเซอร์: 2551)

ครอบครัวตระกูลฮัวให้ความสำคัญกับเหล่าบรรพชน มีศาลบรรพชนอยู่ภายในบ้าน มีฉากการไหว้ขอพรบรรพชนให้ช่วยคุ้มครองมู่หลาน ครั้งที่เข้าพบแม่สื่อให้มีผลดี ฉากการไหว้กล่าวให้ช่วยคุ้มครองมู่หลานเมื่อครั้งปลอมตัวออกไปรบ

2.2.2.4) แม่สื่อ

การที่ชายหญิงสองคนจะแต่งงานกันได้ คนสำคัญในเรื่องนี้กลับมิใช่ผู้ที่กำลังจะเป็นเจ้าบ่าวเจ้าสาว หากแต่เป็นคนกลางที่เรียกว่า แม่สื่อ หรือ เหมยเหยิน งานแรกที่แม่สื่อจะทำคือ เอาวันเดือนปีเกิดของทั้งสองฝ่ายมาแลกเปลี่ยนกันอย่างไม่เป็นทางการ เพื่อผูกดวงดูว่าทั้งคู่มีดวงสมพงศ์กัน

ใหม่ก่อน หากสมพงศ์กัน ก็จะมีการแลกเปลี่ยนสมุดดวงกันอย่างเป็นทางการอีกที

(อคุลย์ รัตนมันเฑยม : 2548)

จากที่มู่หลานเข้าพบแม่สื่อ เพื่อหาคู่ครอง ทางครอบครัวช่วยให้การสนับสนุน และต้องการให้มู่หลานเป็นที่ต้องตาต้องใจแม่สื่อ มีการแต่งตัว แต่งหน้า ฝึกท่องบทกลอนสอนหญิงให้แม่สื่อชม เพราะการเป็นผู้หญิงที่ดีจะทำให้ครองใจแม่สื่อได้ แสดงให้เห็นว่า การเข้าหาแม่สื่อ และครองใจแม่สื่อได้ สามารถเชิดชูเกียรติสกุลได้

2.2.3) ศิลปวัฒนธรรม

2.2.3.1) อนุรักษ์

ศิลปะการต่อสู้ “อนุรักษ์” คือการใช้เทคนิคทักษะการต่อสู้ สามารถแบ่งได้เป็นการต่อสู้ด้วยหมัด การต่อสู้ด้วยอาวุธ การฝึกฝนแบบคู่ การต่อสู้แบบคู่ การแสดงเป็นทีม

ศิลปะการต่อสู้อาศัยการแสดงท่าทีต่อเนื่อง รวดเร็วเปลี่ยนแปลงหลากหลาย จังหวะฉับแข็ง และการใช้ท่วงท่าของร่างกาย มือ ตา การก้าวเท้าและจิตใจ พลละกำลัง ใช้การผสมผสานทั้งกำลังภายในและกำลังภายนอก ใช้ความสอดคล้องกันในระดับสูง การฝึกฝนศิลปะการต่อสู้ชั้นสูงถือว่ามิใช่ประโยชน์ต่อการฝึกฝนร่างกาย และเป็นการเพาะบ่มสมาธิ ฝึกฝนจิตใจ (ดร.นริศ วศินานนท์ :2552)

จะเห็นได้ว่า ภาพยนตร์การ์ตูนเรื่องมู่หลาน มีเนื้อหาเกี่ยวกับการสู้รบเพื่อประเทศชาติ ยามศึกสงครามก่อนออกรบจึงต้องมีการฝึกฝน ซ้อมรบ ดังเช่น ฉากก่อนรบจริง นายกองหลี่ซางฝึกสอนให้กับเหล่าทหาร โดยการฝึกฝนการต่อสู้อนุรักษ์ มีการใช้กระบองในการฝึกซ้อมด้วย

2.2.3.2) การเต้นรำยรำ

การรำยรำเป็นศิลปะที่เก่าแก่ชนิดหนึ่งของมนุษยชาติ การรำยรำดั้งเดิมนั้นมาจากการแสดงออกถึงความรู้สึกต่อสรรพสิ่งต่างๆ การรำยรำแบ่งได้เป็นสองแบบ คือ การรำยรำเพื่อความสนุกสนานต่อเทพเจ้า และการรำยรำเพื่อความสนุกสนานของตนเอง การรำยรำเพื่อความสนุกสนานต่อเทพเจ้านั้นเป็นการรำยรำเพื่อสักการะบูชาและขอพรจากเทพเจ้า นี่เป็นสิ่งที่สะท้อนถึงความเชื่อในศาสนาของคนจีนในสมัยก่อน ส่วนการรำยรำเพื่อความสนุกสนานของตนเองนั้น ได้แก่ การรำยรำเมื่อล่าสัตว์ การรำยรำเพื่อเฉลิมฉลอง และรำยรำโดยเต้นไปตามจังหวะ (มอลเทจ คัลเชอร์: 2551)

ฉากเฉลิมฉลองที่วังหลวง มีการแสดงเต้นรำยรำอ่อนช้อยและสวยงาม เป็นการเต้นรำยรำขบวนยาวเพื่อเฉลิมฉลองที่ได้รับชัยชนะในการออกรบ สะท้อนให้เห็นว่า สังคมจีนมีวัฒนธรรมที่อ่อนช้อยสวยงาม และมีการแสดงเพื่อจุดประสงค์ต่างๆ

3.) บทสรุป

ภาพยนตร์การ์ตูนเรื่องมู่หลานทั้งสองภาค มีความเป็นจีนอย่างแท้จริง มีการดำเนินเรื่อง โดยการนำปรัชญา ความคิด ความเชื่อของจีนปรากฏในเรื่อง และเพลงประกอบภาพยนตร์ ปรัชญาที่ปรากฏในเรื่องและเพลงประกอบภาพยนตร์ ได้แก่ ปรัชญาขงจื้อ และปรัชญาเต๋า

ในสังคมจีนมองว่าผู้หญิงมีฐานะต่ำต้อย ไม่น่านับถือ เพราะสังคมจีนเป็นระบบชายเป็นใหญ่ ให้ความสำคัญกับผู้ชายมากกว่าผู้หญิง แต่ก็ยังปรากฏให้เห็นอีกว่า แม้ภายใต้กรอบประเพณี เรื่องสังคมชายเป็นใหญ่ ก็ไม่ได้อาจอ้างได้ว่าผู้หญิงเป็นเพศที่อ่อนแอเสมอไป แต่เพศหญิงมีความสามารถ และมีความเท่าเทียมเสมอภาคกับเพศชายได้เช่นกัน ยังมีการแสดงออกให้เห็นถึงความสัมพันธ์ระหว่างพ่อและลูก และความกตัญญูที่ลูกมีต่อพ่อตามปรัชญาขงจื้อของจีน ปรัชญาเต๋า สะท้อนความคิดเรื่อง หยินหยาง สรรพสิ่งมีสองสิ่งตรงข้ามกัน แต่สามารถอาศัยอยู่และกลมกลืนกันได้ นอกจากนี้ ยังมีความคิด ความเชื่อของจีนที่ปรากฏผ่านสังคมความเป็นอยู่ ได้แก่ ครอบครัว ระบบชายเป็นใหญ่ การเคารพบรรพบุรุษ และวัฒนธรรม ได้แก่ การต่อสู้และการแสดงเต้นรำยรำ

บรรณานุกรม

หนังสือและเอกสารภาษาไทย

กิตติ วัฒนะมหาศย์. (2547). **สัตว์มงคล เครื่องราง ของขลัง**. สร้างสรรค์บุ๊คส์ : บจก.

คณิน บุญสุวรรณ. (2547). **จีนสามยุค**. กรุงเทพมหานคร : สุขภาพใจ.

มอลเทจ คัลเซอร์. (2551). **ประตู่วัฒนธรรมจีน**. กรุงเทพมหานคร : สุขภาพใจ.

ชาติรี แซ่บ่าง. (2551). **ปรัชญาเต๋า**. พิมพ์ครั้งที่2. สมุทรปราการ : ม.ป.ท.

ดร.นริศ วศินานนท์. (2551). **ศาสตร์ศิลป์วัฒนธรรมจีน**. กรุงเทพมหานคร : สุขภาพใจ.

ปกรณ์ ลิ้มปนูสรณ์. (2551). **คัมภีร์ของจวงจื่อ**. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์เคล็ดไทย.

ประทุม ชุ่มเพ็งพันธุ์. (2544). **สัตว์มงคลจีน**. กรุงเทพมหานคร : ชมรมเด็ก

ประยงค์ อนันทวงศ์. (2539). **หล่นบนโต๊ะจีน**. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์มติชน

ปิยะแสง จันทรวงศ์ไพศาล. (2552). **108สัญลักษณ์จีน**. กรุงเทพมหานคร : ซีเอ็ดยูเคชั่น

พีระ บุญจริง. (2552). **50ประเพณีที่ควรรู้ของชาวจีน**. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์เคล็ดไทย.

พิน ดอกบัว. (2532). **ปวงปรัชญาจีน**. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์โอเดียนสโตร์

พิน ดอกบัว. (2539). **ศาสนาเปรียบเทียบ**. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์โอเดียนสโตร์

วิทยาลัยภาษาจีนปักกิ่ง. (2550). **ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับวัฒนธรรมประเทศจีน**. กรุงเทพมหานคร : สุขภาพใจ.

อดุลย์ รัตนมันเฑยม. (2548). **เรื่องเพศในวัฒนธรรมจีน4,000ปี**. กรุงเทพมหานคร : สุขภาพใจ.

อุดมพร อมรธรรม. (2553). **ยอดคุณธรรมของขงจื่อ**. กรุงเทพมหานคร : แสงดาว

เอกสารอิเล็กทรอนิกส์ภาษาไทย

ผู้หญิงภาคประชาสังคมเพื่อสันติภาพและความมั่นคงในเขตชายแดนใต้. 2554. ฮั่วมู่หลาน วีรสตรีที่
โลกจารึก. เข้าถึงเมื่อ 17 กันยายน 2556. เข้าถึงจาก

www.civicwomen.com/?content=news_read&id_news=201.

ความเชื่อเรื่องสัตว์นำโชค. 2556. เข้าถึงเมื่อ 25 ธันวาคม 2556. เข้าถึงจาก

<http://horoscope.sanook.com/1394740/%E0%B8%84%E0%B8%A7%E0%B8%B2%E0%B8%A1%E0%B9%80%E0%B8%8A%E0%B8%B7%E0%B9%88%E0%B8%AD%E0%B9%80%E0%B8%A3%E0%B8%B7%E0%B9%88%E0%B8%AD%E0%B8%87%E0%B8%AA%E0%B8%B1%E0%B8%95%E0%B8%A7%E0%B9%8C%E0%B8%99%E0%B8%B3%E0%B9%82%E0%B8%8A%E0%B8%84/>.

สื่ออิเล็กทรอนิกส์

มู่หลาน. (2000). [ซีดี - รอม]. สหรัฐอเมริกา : วอลท์ดิสนีย์ พิกเจอร์.

มู่หลาน 2 ตอนเจ้าหญิงสามพระองค์. (2007). [ซีดี - รอม]. สหรัฐอเมริกา :

วอลท์ดิสนีย์ โฮม เอนเตอร์เทนเมนท์ ; กรุงเทพฯ : บริษัท แปซิฟิก มาร์เก็ตติ้ง แอนด์ เอนเตอร์เทนเมนท์ กรุ๊ป.